

1.3 Античність древньогрецький стиль

8 ст. до н.е. - 1 ст. до н.е. Включає періоди - архаїка, класика (розквіт) і еллінізм (грецька культура на завойованих територіях).

Спадщина давньогрецької архітектури лежить в основі всього наступного розвитку світового зодчества і зв'язаного з ним монументального мистецтва. Причини стійкого впливу грецької архітектури, форми якої були сприйняті ще в античну епоху Римом, полягають в об'єктивних її якостях: простоті, правдивості і ясності композицій, гармонійності й пропорційності загальних форм і всіх частин. здавалося б, самих незначних, у пластичності, органічному зв'язку архітектури й скульптури, у тісній єдності архітектурно-естетичних і конструктивно-тектонічних елементів споруджень.

Давньогрецька архітектура відрізнялася повною відповідністю форм і їхньої конструктивної основи, що складали єдине, нерозривне ціле. Основна конструкція — кам'яні блоки, з яких викладалися стіни, колони, антаблемент, оброблялися різними профілями (так названими обломами), декоративними деталями, збагачувалися скульптурою, що розкривала й поглиблювала ідейний і функціональний зміст будинку.

Греки доводили обробку споруджень у пропорціях, промальовуванні усіх без винятку деталей, до найвищого ступеня досконалості. Ці спорудження представляються нам величезних розмірів творами ювелірного мистецтва, у яких для майстра-архітектора не було нічого малозначного, другорядного.

Виняткове значення мають принципи архітектурно-планувальних рішень Греції, що знайшли найбільш повне вираження в ансамблі Афінського Акрополя: асиметрія, гармонійна рівновага мас, тісний зв'язок архітектурних споруджень із природою, продумане взаємодія окремих споруджень між собою, а також облік послідовності в сприйнятті будинку зовні й усередині.

Інтер'єри грецьких культових і суспільних будинків відрізнялися суворістю, лаконізмом і помірністю: ордер, гладкі поверхні мармурових стін. Усе це

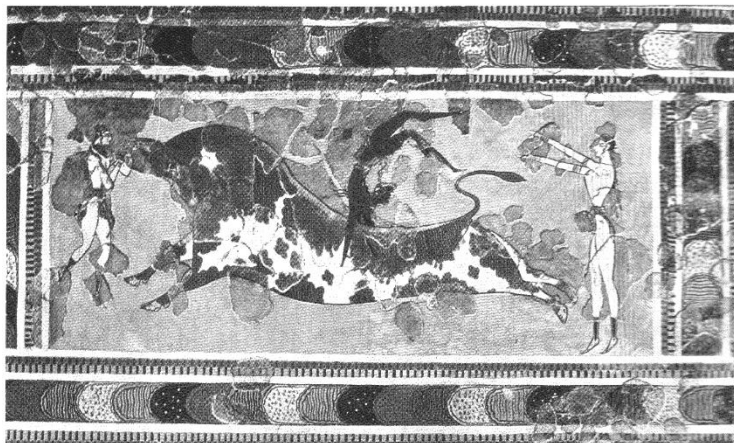
доповнювалося в монументальних спорудженнях скульптурними фризами або фільонками, круглою скульптурою (у невеликій кількості): в обробку вносилися нечисленні деталі у вигляді орнаментованих тяг, кесонів.

До порівняно недавнього часу у своїй уяві про вигляд грецького житлового будинку ми обмежувалися непрямими джерелами, зокрема, зображеннями на вазах і архітектурними стаффажами рельєфів. У 1920-х роках почалися розкопки грецького міста Олінф на півострові Халкидика. Розкопки дали блискучі результати. Були розкриті житлові квартали V — початку IV століття до н.е. Деякі житлові будинки Олінфа були «пастадного» типу, тобто мали в центрі прямокутний дворик, одна зі сторін якого оформлялася у вигляді колонного портика — пастади. Двері і вікна приміщень виходили у двір. Трохи пізніше почали будуватися будинки з перистильними дворами. При наявності двох поверхів, у верхньому розташовувався гінекей — жіноча частина будинку.

Основне приміщення будинку — андрон — призначалося для трапез і бенкетів. Деякі житлові приміщення, що примикали до дворика й портика, офарблювалися, стіни розписувалися по штукатурці горизонтальними смугами червоних, білих, жовтих, блакитного тонів. Цоколь відокремлювався від основної частини стіни тягою з рельєфною орнаментациєю. В окремих приміщеннях і у дворах були знайдено мозаїчні підлоги з кольорової гальки з багатофігурними композиціями на міфологічні теми й орнаментом (Малюнок 1.3.1)

Малюнок 1.3.1 – Древньогрецький розпис у традиційному стилі – фреска “Бой биків”

Невід’ємною частиною кімнатного оздоблення були нечисленні меблі,

конструкція яких близька до єгипетської. Основним матеріалом для них було

дерево (клен, бук, кедр, кипарис), іноді використовувалися мармур або бронза. В основному це низькі столики — круглі або прямокутні; деякі мали три ніжки (праредза), табурети (диффос), стільці зі спинками (клизмос), крісла з підлокітниками на прямих або злегка вигнутих ніжках, расходившихся донизу, високі ліжка (клинэ). На клинэ лежали під час трапез. Під клинэ після закінчення трапези ховали столики.

Особливу увагу майстри приділяли формі ніжок. Часто вони трактувалися у вигляді звіриних пазурих лап або ніг копитних тварин. У верхній частині ніжки іноді прикривалися листами аканта, в інших випадках завершувалися шиями лебедів.

У побуті одержали велике поширення дерев'яні скрині для збереження одягу, що замінювали собою шафи. Грецькі меблі відрізнялися в цілому простотою конструкції і майстерно обробленими деталями.

Малюнок 1.3.2- У побуті велике поширення одержали вази.

Крім свого утилітарного призначення, вази мали і декоративний зміст, доповнюючи оздоблення приміщень. В них зберігалися вино, маслини, зерно й ін., а також подавалася до столу їжа. Вази були різних розмірів — від надзвичайно великих, що вміщували багато літрів вина, зерна, до зовсім невеликих, типу флаконів. Керамічні вази вкривалися розписами — сюжетними й орнаментальними. З часом змінювався і стиль цих розписів. Для періоду розквіту грецької культури характерні вази так названого краснофігурного стилю, у яких чорним лаком покривалося тіло між фігурами. Останні ж, зберігаючи тон основного матеріалу — обпаленої червоної глини, контурно виступали на цьому

чорному тілі. Рисунок на вазах носив графічний, плоский характер. Найбільш розповсюдженими формами ваз були: амфора (для збереження вина) — витончена судина з округлим тулубом, високою шийкою і двома ручками; кратер, у якому до столу подавалося вино,— із тулубом у виді переверненого дзвону, також із двома ручками в нижній його частині; килик — у вигляді плоскої чаші, на високій ніжці; гидрия — із трьома ручками — для збереження води. Античні вази, крім художньої й утилітарної функцій, згодом придбали ще одне значення — історико-документальне. Зображення, нанесені на них, так само як збережені на скульптурних рельєфах, розширюють і уточнюють наші уявлення про грецьку архітектуру, про внутрішній вигляд будинків і побут людей тієї епохи. На багатьох вазах представлені храмові спорудження й фрагменти інтер'єрів, що, незважаючи на умовність трактування, дають надзвичайно багато додаткових коштовних відомостей про грецьке зодчество і матеріальне середовище, що оточувало древніх греків.

Особливе значення мають, зокрема, зображення меблів, що, як відомо, не дійшла до нас у справжніх зразках, якщо не вважати мармурових крісел для почесних громадян у театрі Диониса.

На грецькі меблі вплинули древньоєгипетські — по своїх формах і у конструктивному відношенні. Деякі типи єгипетських і грецьких меблів (крісла, ложі-ліжка й інші) мають велику подібність. Особливо сильний вплив східних меблів на грецьку відчувалося в ранній період. Пізніше грецькі майстри виробили свої особливі форми, що відрізнялися надзвичайною добірністю ліній, пластичністю, комфортністю, досконалістю, що забезпечило грецьким меблям найсильніший вплив на римські меблі й меблі пізніх епох, насамперед класицизму. Велике значення в меблях греків мало, крім різьблення й інкрустації, активне введення кольору.

В архітектурі й у творах прикладного мистецтва Греції важливе місце займав орнамент. Як і все грецьке мистецтво, він еволюціонував. Спочатку в ньому переважали мотиви східного походження (сфінкси, грифони), але в класичний період вони витискаються сюжетами, узятими з життя навколишньої природи або геометричними. Греки виявляли виняткове почуття міри й винахідливості в промальовуванні різних декоративних елементів і деталей.

Малюнок 1.3.3– Орнамент у грецькому стилі інтер'єрів

Грецька архітектура відрізнялася великою правдивістю й логічністю формоутворення. Виразність споруджень, у тому числі інтер'єрів, визначалася насамперед тектонічною чіткістю конструктивної основи, обробленої й доповненої майстерно пластичними, орнаментальними й колірними засобами.

Практично все у грецькому періоді історії можна вважати головним - архітектуру, мистецтво, скульптуру, науки, спорт.

В архітектурі – створення Ордеру (у перекладі, порядку) - порядок будівництва, конструкції, пропорції і декорації, система, коли від діаметра колони залежить її довжина, розміри фронтона і т.д. Активно застосовується Курватура - прийоми зорового оптичного перекручування (наприклад, кутові колони товщі в діаметрі і розташовуються ближче друг до друга).

У скульптурі - ідеальні пропорції людини красивої, сильної, здорової - переважно, зображення богів і переможців олімпійських ігор.

Малюнок 1.3.4– Ідеальність пропорцій – головна риса грецької скульптури

Вазопис - буває червонофігурна (на червоному тлі) і більш пізня чорнофігурна (на чорному тлі). Форми ваз - амфора, килик (для вина).

Малюнок 1.3.5 – Характерні риси грецького стилю у сучасному інтер'єрі

Матеріал - мармур, бронза.

Кольори - білий, слонової кістки, синій, червоний, зелений, багато золота.

Характерний орнамент - Миандр ("закручений квадрат - див. фото в інтер'єрі) і Пальметта ("половинка ромашки").

Меблі - табурет, стілець, ліжка для трапези (високі). Стільці простої форми, ніжки вигнуті в сторони. Ліжка для сну бронзове з узголів'ям.

Малюнок 1.3.6– Предмети грецького стилю у сучасному інтер'єрі

В інтер'єрі, витриманому в так названому грецькому стилі, у першу чергу важливо дотримати колірної гами, максимально відповідним природним фарбам. Сама обстановка повинна бути витримана в простому, раціональному і природному ключі, тобто створювати відчуття абсолютної гармонії. В обов'язковому порядку підлоги у всіх приміщеннях (включаючи і житлові!) прикрашаються дрібною керамічною плиткою, на худий кінець - мозаїкою з черепашок або гальки. Для еллінської культури була характерна перевага природної колірної гами, що не можна не відзначити й у більшості сучасних колекцій елітної кераміки. Крім пастельних тонів в інтер'єрі давньогрецького будинку були поширені жовтий червоний і чорний кольори, - власне, ті фарби, по яких ми впізнаємо сьогодні античну грецьку кераміку. Греки, як відомо, віддавали перевагу орнаментам з геометричних фігур, а також у виді ламаної лінії - меандр дотепер є "фірмовим" прийомом для створення характерних мотивів в інтер'єрі. Древні також активно використовували декоративні фризи і візерунки з галузей і трав; однак щоб передати атмосферу античності в сьогоднішній обстановці, цього, мабуть, буде недостатньо. Прийдеться прикрасити стіни масками, що сміються, а дверні ручки вибрати у виді голови тварини з кільцем у пащі. Усі ці елементи декору родом із Греції. Сьогодні для нас вони не більш ніж данина моді, оригінальний аксесуар, незвичайна деталь декору і т.д. У стародавності ж їхня присутність у будинку аж ніяк не обмежувалося декоративними функціями: люди вірили, що ці речі охороняють будинок від злих духів, допомагають справитися з хворобами і негодами. Оформлюючи приміщення в традиційному грецькому стилі, обов'язково

треба згадати про таку розповсюджену деталь, як ваза або амфора. Ще краще придбати кілька ваз і амфор. У Древній Греції, незважаючи на усю свою очевидну утилітарність, ці предмети виявляли собою дійсні твори мистецтва. Величезні і невеликі декоративні вазочки з геометричним орнаментом, предмети інтер'єра, такі як шафи, скрині, лари, полки й інші меблі, з декоративним характером - вставками зі слонової кістки, дорогої деревини, фрагментами золотого покриття - усе це також можна використовувати при стилізації інтер'єра під давньогрецьку епоху. Однак безпрограшний варіант - це, безумовно, орнаменти, декоративні деталі й аксесуари у виді різних статуеток, амфор, колон або постаментів-колон і, звичайно ж, світильники. Елліни найчастіше робили них із глини; у більш дорогому виконанні - із бронзи або іншого металу. Їх досить проста форма - невелика площка з ручкою - користується популярністю і понині, тому при сьогоденньому достатку моделей світильників вам не складе праці під брати для інтер'єра щось подібне. Головне - щоб світильників було небагато, у залежності від площі приміщення, і встановлені вони були по всьому периметрі